

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЖІНОК: ВІД СТРАТЕГІЙ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Замула А.Ю.,
*кандидат юридичних наук,
професор кафедри міжнародного та європейського права
факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету
ORCID: 0000-0002-0428-9783*

Замула А.Ю. Роль Організації Об'єднаних Націй у захисті прав жінок: від стратегій до реалізації.

Висвітлено значущість Організації Об'єднаних Націй (ООН) у реалізації та захисті прав жінок на глобальному рівні. Зокрема, йде мова про стратегії, які Організація Об'єднаних Націй розробляє та впроваджує для покращення становища жінок у різних куточках світу, через свої спеціалізовані інституції та інші важливі механізми для підтримки сталого розвитку.

У статті детально розглядаються основні новації та програми ООН, міжнародно-правові акти щодо захисту прав жінок, зокрема, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (CEDAW) та здійснюється огляд досягнень і викликів у реалізації цих ініціатив. Аналізується, як ООН здійснює правову підтримку, технічну допомогу та стратегічні рекомендації для держав-членів, а також роль моніторингу і звітності в забезпеченні відповідності міжнародним стандартам.

Значну увагу приділено прикладам успішних проектів, що призвели до змін у законодавстві різних країн та соціальних практиках. Крім того, обговорюються основні труднощі та бар'єри, з якими стикається ООН у своїй діяльності, та пропонуються рекомендації для підвищення ефективності її зусиль щодо захисту прав жінок у майбутньому.

Зокрема, окреслено роль структури ООН Жінки в питаннях, які стосуються захисту прав жінок та дівчат. ООН Жінки - це агенція Організації Об'єднаних Націй, що займається питаннями гендерної рівності та розширенням прав і можливостей жінок. Структура ООН Жінки була створена для захисту прав жінок і дівчат та прискорення реагування на їхні потреби в усьому світі. ООН Жінки працює над тим, щоб жінки та чоловіки були рівними партнерами та бенефіціарами гуманітарної діяльності. ООН Жінки зосереджує свою діяльність у сфері запобігання кризам, забезпечення готовності та реагування на них з метою зменшення вразливості, подолання ризиків, сприяння стійкості та лідерству жінок через нормативну підтримку, надання допомоги державам-членам та Організації Об'єднаних Націй у розробці та впровадженні відповідної політики, координації між системою Організації Об'єднаних Націй та гуманітарним співтовариством, а також через розробку програм на місцях.

Ключові слова: Організація Об'єднаних Націй, ООН Жінки, Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, захист прав жінок, гендерна рівність.

Zamula A. The role of the United Nations in protecting women's rights: from strategies to implementation.

The article highlights the importance of the United Nations (UN) in the realization and protection of women's rights at the global level. In particular, the article focuses on the strategies that the United Nations develops and implements to improve the situation of women in different parts of the world, through its specialized institutions and other important mechanisms to support sustainable development.

The article provides a detailed overview of the main innovations and programs of the UN, international legal acts on the protection of women's rights, in particular, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) of 1979, and reviews the achievements and

challenges in the implementation of these initiatives. It analyzes how the UN provides legal support, technical assistance and strategic advice to member states, as well as the role of monitoring and reporting in ensuring compliance with international standards.

Considerable attention is paid to examples of successful projects that have led to changes in the legislation of different countries and social practices. In addition, the main difficulties and barriers faced by the UN in its activities are discussed, and recommendations are offered to improve the effectiveness of its efforts to protect women's rights in the future.

In particular, the role of UN Women in issues related to the protection of the rights of women and girls is outlined. UN Women is the United Nations agency for gender equality and the empowerment of women. UN Women was created to advance the rights of women and girls and accelerate responses to their needs around the world. UN Women works to ensure that women and men are equal partners and beneficiaries of humanitarian action. UN Women focuses on crisis prevention, preparedness and response to reduce vulnerability, address risks, promote resilience and women's leadership through normative support, assistance to member states and the United Nations in developing and implementing relevant policies, coordination between the United Nations system and the humanitarian community, and field programming.

Key words: United Nations, UN Women, the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, protection of women's rights, gender equality.

Постановка проблеми. Захист прав жінок є одним із ключових аспектів системи захисту прав людини, що потребує комплексного підходу для забезпечення реальних змін у правових системах по всьому світу. Організація Об'єднаних Націй, як провідна міжнародна інституція, відіграє центральну роль у формуванні та просуванні стратегій, спрямованих на покращення становища жінок і забезпечення їхніх прав. Попри численні ініціативи та програми, реалізація стратегії ООН у цій сфері зіштовхується зі значними проблемами. До основних викликів відносяться: неузгодженість між міжнародними стандартами і національними законами, недостатня ресурсна забезпеченість програм, а також різні культурні та соціальні бар'єри в окремих країнах. Існує також дилема в координації між різними агентствами ООН і місцевими організаціями, що може ускладнювати ефективну реалізацію запланованих заходів. Крім того, спостерігається нерівномірний прогрес у досягненні гендерної рівності, що зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, включаючи економічні та політичні обставини, які змінюються з часом. Важливо також врахувати, що сучасні геополітичні конфлікти та економічні кризи можуть негативно впливати на можливості для впровадження та моніторингу політик, спрямованих на захист прав жінок.

Відтак, основним завданням Організації є визначення поетапних кроків у модернізації міжнародних зобов'язань і програм, покликаних забезпечити гендерну рівність та захист прав жінок на міжнародному та регіональному рівнях.

Мета дослідження полягає у аналізі діяльності, стратегій та програм Організації Об'єднаних Націй щодо захисту прав жінок та можливі шляхи їх удосконалення.

Стан опрацювання проблематики. У дослідженні різних аспектів цієї теми було використано і враховано праці таких вчених, як: М.О. Баймуратов, М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, О.Р. Дашковська, К.Б. Левченко, В.В. Мицик, А.Л. Федорова, Т.І. Фулей та інші. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень, проведених у цій сфері, все ще існує велика кількість питань, які потребують подальшого вивчення та вирішення.

Вклад основного матеріалу. Міжнародно-правові реалії сьогодення здебільшого пов'язані з діяльністю міжнародних міждержавних організацій, серед яких основна роль безумовно належить Організації Об'єднаних Націй та системі її органів. Головною особливістю міжнародного правопорядку ХХ століття стала поява великої кількості міжнародних організацій, що дозволило інституціоналізувати всі сфери співробітництва між державами. Створення Організації Об'єднаних Націй, яка є головним інструментом підтримання міжнародного миру та безпеки, мало важливе значення для становлення сучасного універсального міжнародного правопорядку.

Наразі всі аспекти діяльності Організації Об'єднаних Націй перебувають під пильною увагою, включаючи внесок ООН у різні політичні процеси та порівняння цілей Організації на початку ХХІ століття з певними змінами у політичних відносинах між державами-членами. Здатність Організації Об'єднаних Націй виконувати свої повноваження і функції, а саме: підтримувати міжна-

родний мир і колективну безпеку, а також її внесок у розвиток і захист прав людини і захист прав народів, неодноразово ставали предметом обговорення.

Загалом, функції установ і організацій системи Організації Об'єднаних Націй у сфері прав людини полягають у формулюванні міжнародно-правових документів і загальних рекомендацій з цього питання, контролю за ефективним виконанням державами взятих на себе зобов'язань, а також у наданні інформації та певної технічної і гуманітарної допомоги.

З перших днів свого існування Організація Об'єднаних Націй приділяла особливу увагу формуванню міжнародного механізму контролю за ефективним здійсненням загальноновизнаних прав і свобод людини і громадянина. У ст. 28 Загальної декларації прав людини 1948 р. було проголошено: «Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені». Всі, у тому числі і егалітарні права у сфері праці, проголошені у Декларації (право на працю, на рівну оплату за рівну працю, на гідний життєвий рівень, що забезпечується справедливою і задовільною винагородою), повинні бути захищені і реалізовані «шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів» [1].

Згодом сформувалася практика створення відповідних комітетів, інших органів та діяльності спеціальних доповідачів ООН для забезпечення дотримання міжнародних документів у сфері прав і свобод людини і громадянина та моніторингу їх виконання в державах-членах, які їх ратифікували. Наразі організаційна структура Організації Об'єднаних Націй включає низку підрозділів, відповідальних за моніторинг виконання міжнародних договорів, що стосуються прав і свобод людини і громадянина в державах-членах Організації Об'єднаних Націй. До них відносяться Верховний комісар з прав людини, Рада з прав людини, Підкомісія з заохочення і захисту прав людини (до 1999 року – Підкомісія з попередження дискримінації та захисту меншин), Комісія зі становища жінок.

Основу міжнародно-правового механізму захисту прав жінок закладено в ст. 1 Статуту ООН, яка покладає на держави обов'язок поважати всіх людей незалежно від статі. В системі ООН основне місце серед заходів, спрямованих на забезпечення рівності прав жінок, займають заходи, розроблені Комісією зі становища жінок – функціональною комісією Економічної і Соціальної ради ООН [2].

Резолюції Комісії ООН із становища жінок займають важливе місце у визначенні рівності прав жінок і чоловіків. Закріпивши зазначений принцип у своєму Статуті, Організація Об'єднаних Націй взяла на себе зобов'язання вживати конкретних заходів для його реалізації. Відповідно, беручи до уваги актуальність і складність питання гендерної рівності, Економічна і Соціальна Рада у своїй резолюції 11 (II) від 21 червня 1946 року заснувавши Комісію зі становища жінок, визначила її компетенцію та напрямки діяльності. ЕКОСОП створила спеціальний орган Організації Об'єднаних Націй, який займається захистом прав жінок. Мандат Комісії полягає у вивченні та наданні рекомендацій з питань захисту прав жінок. Її головне завдання - визначити, де, за яких умов і обставин у світі існують найбільш серйозні форми дискримінації щодо жінок. Робота Комісії включає наступні чотири пункти: політичні права та доступ до них; юридичні права жінок як особистостей та членів сім'ї; доступ дівчат і жінок до освіти та всіх форм навчання, включаючи професійну підготовку; трудове життя [3].

Питаннями становища жінок у межах Організації Об'єднаних Націй займається також Секція із становища жінок – одна з трьох секцій Відділу з прав людини Секретаріату ООН. Секція здійснює роботу в рамках програми, наміченої Комісією зі становища жінок і затвердженої ЕКОСОП, а також організовує проведення досліджень і міжнародних семінарів з питань рівноправності жінок. За роки свого існування Комісія із становища жінок провела значну роботу. Нею підготовлені проекти конвенцій та рекомендацій з прав жінок, прийнятих згодом Генеральною Асамблеєю. Вона обговорювала також проекти конвенцій і рекомендацій з прав жінок, що розроблялися спеціалізованими установами ООН. Комісія підготувала численні проекти резолюцій, спрямовані на забезпечення рівноправності жінок, для прийняття Економічною і Соціальною Радою.

Відповідно до положень резолюції Ради, функції Комісії були підтверджені на її першій сесії, що відбулася в лютому 1947 року, а саме: «готувати рекомендації та доповіді Економічній і Соціальній Раді з метою сприяння захисту прав жінок у політичній, економічній, громадській, соціальній та освітній сферах, з тим щоб втілити в життя принцип, згідно з яким чоловіки і жінки повинні користуватися рівними правами, і подавати Раді пропозиції щодо виконання таких рекомендацій з невідкладних і безпосередніх питань, які стосуються захисту прав жінок». Більше

того, саме політичні та громадянські права визнані державами як предмет міжнародного регулювання. Дане питання було включено до програми роботи Комісії, прийнятої на її першій сесії, і з того часу залишається на порядку денному. Вважаючи, що вирішення питання про політичні права жінок закладає фундамент для покращення становища жінок у всіх сферах життя, Комісія приділяла йому особливу увагу. Почнемо з того, що на першій сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй обговорювався проєкт резолюції, в якому державам рекомендувалося вжити заходів для надання жінкам політичних прав нарівні з чоловіками. Однак через різне ставлення держав до цього складного питання 11 грудня 1946 року Генеральна Асамблея прийняла резолюцію 56 (1), в якій лише констатувалося, що в багатьох країнах жінки позбавлені політичних прав, і що така ситуація несумісна зі Статутом Організації Об'єднаних Націй, який постулює принцип рівності між чоловіками і жінками. Асамблея рекомендувала всім державам-членам Організації Об'єднаних Націй вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб жінки користувалися тими ж політичними правами, що й чоловіки [4].

У 1948 році Генеральна Асамблея проголосила у статті 21 Загальної декларації прав людини, що кожна людина має право «брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників» і «право на рівні можливості брати участь у державній службі своєї країни», і що цими правами повинні користуватися всі, незалежно від їхньої статі [1]. Таким чином, вперше в міжнародному документі визнається, що політичні права жінок повинні повсюди поважати і гарантувати поряд з основними правами і свободами людини.

У подальшому питання політичних прав жінок продовжила розглядати Комісія зі становища жінок. На своїй чотирнадцятій сесії ЕКОСОП обговорила проєкт Конвенції про політичні права жінок і передала його на затвердження Генеральній Асамблеї ООН. 20 грудня 1952 року, після тривалого обговорення проєкту в Третьюму комітеті, Конвенція була прийнята і відкрита для підписання [5].

Конвенція про політичні права жінок є міжнародним документом, покликаним захищати права, які забезпечують участь жінок в управлінні своєю країною. Ці права включають право обирати і бути обраними до всіх державних органів, які потребують публічних виборів, а також право обіймати всі державні посади в країні.

Юридичне значення Конвенції полягає в тому, що вона зобов'язує держави-члени надати жінкам повні політичні права, захищає вже надані права і забороняє в майбутньому відмовляти в цих правах. Однак, головним недоліком Конвенції є формально-юридичний характер її положень, що значно знижує цінність документу. Конвенція лише проголошує політичні права жінок, але не передбачає жодних заходів щодо їх реалізації. Тим не менш, вона стала першим міжнародним договором про права жінок, прийнятим Організацією Об'єднаних Націй. Її створення продемонструвало, що країни з різними соціальними та економічними системами можуть співпрацювати для досягнення загальної поваги та дотримання прав жінок. Конвенція стала першим міжнародним договором, який закріпив принцип рівних прав чоловіків і жінок у Статуті Організації Об'єднаних Націй та Загальній декларації прав людини.

Ще однією вагомою проблемою Комісії зі становища жінок була відсутність міцної міжнародно-правової бази щодо рівноправності жінок. Кульмінацією роботи Комісії зі становища жінок стала Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [6]. У Конвенції наводяться в імперативній формі узгоджені на міжнародному рівні принципи щодо прав жінок, які можуть бути застосовні до всіх жінок у всіх галузях. Основною правовою нормою Конвенції є заборона всіх форм дискримінації щодо жінок. Конвенція була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН з метою узагальнення положень існуючих міжнародних договорів, спрямованих на припинення дискримінаційних практик щодо жінок, і встановлення чітких цілей для держав. Вона визначає конкретні сфери дискримінації щодо жінок, такі як політичні права, шлюб і сім'я, зайнятість. У цих та інших сферах Конвенція встановлює конкретні цілі та заходи, яких необхідно вжити для сприяння розвитку гармонійного суспільства, в якому жінки користуються тими ж правами, що й чоловіки, і, таким чином, досягають повної реалізації прав людини.

Щоб прискорити досягнення фактичної, а не лише юридичної рівності між жінками та чоловіками, держави мають право на спеціальні засоби правового захисту, доки нерівність зберігається. Таким чином, Конвенція виходить за рамки вузької концепції формальної рівності і включає рівність можливостей та рівність результатів як свої цілі. Позитивні заходи є законними і необхідними для досягнення цих цілей. Прийняття спеціальних заходів з єдиною метою - швидше

встановити фактичну рівність для жінок - не повинно призводити до прийняття різних стандартів для чоловіків і жінок. Іншими словами, доцільність будь-яких спеціальних заходів слід оцінювати з огляду на фактичне існування дискримінаційних практик. Таким чином, після досягнення мети рівності можливостей та поведження такі спеціальні заходи більше не є необхідними і повинні бути скасовані.

Однак ні законодавство, ні спеціальні заходи не можуть вирішити проблему досягнення рівності. Держави повинні працювати над усуненням соціальних і культурних моделей поведінки, які увічнюють стереотипні ролі чоловіків і жінок, а також над створенням соціальних умов, які сприяють повному захисту прав жінок.

Крім нормативних документів, ООН виробляє і реалізує конкретні програми, спрямовані на поліпшення становища жінок. Істотний внесок у трактування поняття «рівності статей» зробила Загальна конференція зі становища жінок (Найробі, Кенія, 1985 р.). Рівність стала розглядатися не просто як поняття, тобто ліквідація дискримінації *de jure*, але і як рівність прав, обов'язків і фактичних можливостей для участі жінок в процесі розвитку суспільства [7].

Показово, що сприяння рівності між жінками і чоловіками, розширення прав і можливостей жінок і надалі займає центральне місце в діяльності ООН. Сама по собі гендерна рівність є не тільки метою організації, а й вважається найважливішим засобом досягнення всіх інших цілей в галузі розвитку, включаючи Цілі розвитку тисячоліття. Викорінення голоду і бідності, забезпечення загальної початкової освіти та доступу до послуг у сфері охорони здоров'я, боротьба з ВІЛ/СНІДом та сприяння сталому розвитку – всі ці напрямки діяльності вимагають систематичної уваги до потреб, пріоритетів і широкої участі як жінок, так і чоловіків. ООН активно підтримує розширення прав і можливостей жінок та їх дотримання, бореться за ліквідацію будь-яких форм насильства щодо жінок, в тому числі в ході збройних конфліктів, і в рамках боротьби із торгівлею людьми. ООН також приймає глобальні норми і стандарти, здійснюючи їх подальший моніторинг на національному рівні, часто пов'язуючи його зі своєю діяльністю з надання допомоги в цілях розвитку.

Гендерна рівність і розширення прав і можливостей жінок були визнані у всьому світі як ключові пріоритети досягнення сталого розвитку для всіх. Міжнародна спільнота поставила жінок та дівчат на чільне місце глобального Порядку денного в сфері розвитку, зокрема через ухвалення Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.), Пекінської декларації та Платформи дій (1995 р.), Декларації тисячоліття Організації Об'єднаних Націй (2000 р.), заключних документів чотирьох Форумів високого рівня щодо ефективності допомоги у цілях розвитку (2003–2011) та Порядку денного сталого розвитку до 2030 року (що включає Цілі сталого розвитку та Аддис-Абебську програму дій, 2015 р.) [8; 9]. Основні здобутки Пекінської платформи дій: розглянуто розширення прав і можливостей жінок у контексті забезпечення рівноправності між жінками та чоловіками; конкретизовано дії урядів і громадських структур щодо рівноправності; запроваджено поняття гендерної рівності [10; 11].

Іншим важливим документом щодо посилення залучення жінок до питань миру та безпеки є Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека», прийнята 31 жовтня 2000 року. Це перша резолюція Ради Безпеки, що закликає до поглиблення ролі жінок у процесах запобігання та врегулювання конфлікту з метою підтримання миру й безпеки. У резолюції йдеться про важливість: рівної та повної участі жінок у питаннях миру й безпеки, зокрема, у вирішенні конфліктів і запобіганні їм; гендерної інтеграції в миротворчих місіях й операціях (гендерний мейнстримінг); забезпечення врахування специфічних потреб жінок і дівчат, їхнього досвіду та перспектив у політичних, правових і соціальних рішеннях; захист жінок та дівчат від сексуального насильства й інших форм насильства під час конфлікту; участі жінок у прийнятті рішень на всіх рівнях. Резолюція Ради Безпеки 2000 року пов'язана з іншими «сестринськими резолюціями», що стосуються жінок, миру й безпеки, які прийняті згодом. Це Резолюція РБ 1820 (2008), Резолюція 1888 (2009), Резолюція 1889 (2009) Резолюція 1960 (2010), Резолюція 2106 (2013), Резолюція 2122 (2013), Резолюція 2242 (2015) [12].

Важливу роль у забезпеченні гендерної рівності відіграє Організація Північноатлантичного договору (НАТО), створена 1949 року для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами статті 51 Статуту ООН. Місія НАТО полягає у сприянні стабільному та міцному миру, з огляду на що гендерна рівність і розширення прав та можливостей жінок і дівчат є ключовим чинником. Північноатлантичний альянс прагне включити гендерний аспект в

усі етапи операційного процесу – під час розроблення, планування, впровадження, моніторингу та оцінки політики й програм. 1 квітня 2014 року держави-члени та партнери НАТО схвалили оновлену Політику НАТО/РЄАП з імплементації Резолюції РБ ООН № 1325 «Жінки, мир і безпека» та інші відповідні резолюції, які визначають, що нації несуть відповідальність за забезпечення виконання резолюцій; оборонний і відповідний потенціал безпеки має бути спрямований на розвиток інститутів, доступних для потреб як чоловіків, так і жінок, зокрема для сприяння участі жінок на всіх рівнях у національних збройних силах тощо. Також НАТО 2014 року прийняла План дій, що визначив Політику невіддільною складовою їхніх повсякденних справ як у цивільних, так і у військових структурах [12].

Окрім цього, ще в липні 2010 року Генеральна Асамблея ООН створила Структуру ООН з питань гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок, яка іменується «ООН жінки». Світовий лідер у питаннях, які стосуються жінок та дівчат, структура ООН Жінки заснована з метою покращення реалізації їхніх потреб у всьому світі. ООН Жінки підтримує держави-члени ООН у встановленні світових стандартів для досягнення гендерної рівності та співпрацює з представниками уряду та громадянського суспільства щодо розробки законів, стратегій, програм та послуг, необхідних для реалізації цих стандартів. Організація виступає за рівноправну участь жінок у всіх сферах життя і зосереджується на п'яти пріоритетних цілях: зростання лідерства жінок та забезпечення їхньої активної участі у процесах розвитку; боротьба з насиллям проти жінок; залучення жінок до всіх складових процесів розбудови миру та безпеки; розширення повноважень жінок у економічній сфері; надання пріоритетності питанням гендерної рівності в державному плануванні та бюджетуванні. Окрім того, ООН Жінки координує та підтримує роботу системи ООН у питаннях покращення ситуації у сфері гендерної рівності [8].

Плідно співпрацюючи з українським урядом та громадянським суспільством, Структура ООН Жінки інвестувала значні ресурси у просування гендерної рівності та захист прав жінок і дівчат в Україні. Так, через Жіночий фонд миру та гуманітарної допомоги Організації Об'єднаних Націй (WPHF) тільки у 2023 році ООН Жінки надали 8,5 млн. доларів США організаціям, очолюваним жінками на підтримку різноманітних ініціатив. Структура ООН Жінки продовжує інвестувати ресурси в Україну та тісно співпрацювати з Урядом та громадянським суспільством.

Питаннями гендерної рівності займається Фонд Організації Об'єднаних Націй в галузі народонаселення. В рамках Фонду було розроблено «Стратегічний план на 2008–2011 роки: прискорення прогресу в здійсненні Програми дій Міжнародної конференції з народонаселення і розвитку і зміцнення національної відповідальності в цій області (DP/FPA/2007/17)» [13]. Завданням Стратегічного плану стало зміцнення гендерної рівності і розширення прав і свобод жінок і дівчат-підлітків, з тим щоб вони могли здійснювати свої права, особливо репродуктивні, і не піддаватися дискримінації і насильству. Рівні права та можливості для жінок – мета ООН до 2030 року, заявив генеральний секретар Організації Пан Гі Мун на презентації доповіді «Жінки світу-2015» [14].

Серед спеціалізованих установ ООН, що займаються питаннями прав людини і, зокрема, проблемою ліквідації дискримінації за ознакою статі, провідне місце займає Міжнародна Організація Праці (МОП) і Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) [15; 16].

Слід відмітити, що з 1954 року в розробці та прийнятті конвенцій МОП, як і в інших напрямках роботи, активну участь бере Україна. Відзначимо, що не всі Конвенції МОП про працю передбачають конкретні заходи, які повинні застосувати держави для здійснення положень, що в них містяться. Так, із всіх конвенцій МОП у галузі захисту економічних прав жінок такі заходи передбачені лише у Конвенції № 100 про рівну винагороду чоловіків та жінок за працю рівної цінності та у Конвенції № 111 про дискримінацію в галузі праці. Бажано було б встановленням міжнародно-правовим шляхом включити до конвенцій МОП статті, що передбачають конкретні заходи для їх здійснення, хоча їх відсутність, зрозуміло, не применшує юридичної сили конвенцій як міжнародного договору і не означає необов'язковості здійснення таких заходів на практиці державами, що ратифікували конвенції.

Водночас Україна ратифікувала всі основні Конвенції Міжнародної організації праці (МОП), як-от: Конвенція № 100 про рівне винагородження чоловіків та жінок за рівноцінну працю 1951 року, Конвенція № 103 про охорону материнства (переглянута) 1953 року, Конвенція № 111 про дискримінацію в галузі праці та занять 1958 року, Конвенція про рівне ставлення та рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками № 156 1981 року, Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці 1998 року тощо [16].

Подібно до Міжнародної Організації Праці, Генеральна Конференція ЮНЕСКО приймає рекомендації або проекти конвенцій, спрямовані на забезпечення рівноправності в галузі доступу до науки, культури та освіти. ЮНЕСКО підтримує контакт із багатьма неурядовими організаціями, серед яких важливе місце займають жіночі організації. Кожна з них має можливість висловлювати свої побажання та давати рекомендації щодо програми ЮНЕСКО [15].

Висновки. Міжнародні стандарти захисту прав жінок у сучасному міжнародному праві пройшли довгий шлях від становлення принципу недискримінації та рівності прав чоловіків і жінок до сучасних міжнародно-правових норм. Система консультативних послуг, що надаються державами-членами ООН та міжнародними неурядовими організаціями, також має велике значення для сучасної імплементації принципу рівних прав жінок і чоловіків.

Створення правової бази для захисту прав жінок - це складний процес, в якому беруть участь постійно діючі органи, спеціально створені органи міжнародних міждержавних організацій, а також посадові особи цих органів, які є основою співпраці в цій сфері. Так, Міжнародна організація праці (МОП) та Організація Об'єднаних Націй розробили велику кількість норм у сфері охорони праці жінок.

Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок чітко визначає, що жінки мають право на охорону здоров'я та безпечні умови праці, включаючи репродуктивне здоров'я, принаймні нарівні з чоловіками.

Документи Міжнародної організації праці, розроблені за участі інших міжнародних організацій, зокрема Всесвітньої організації охорони здоров'я, передбачають особливі умови праці жінок у нічний час, на важких фізичних роботах та в окремих сферах зайнятості.

Інтеграція гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок визнана на глобальному рівні як ключовий фактор досягнення сталого розвитку для всіх і схвалена міжнародним співтовариством через низку інструментів, процесів і документів високого рівня, розроблених в останні роки: Цілі сталого розвитку та Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року, Аддис-Абебська програма дій, Глобальне партнерство для ефективної співпраці в галузі розвитку та «Партнерство Біарріц», започатковане країнами «Великої сімки» для утвердження гендерної рівності. Ці чотири документи є чітким аргументом на користь збільшення фінансування, покращення співпраці у сфері розвитку та посилення державних дій для просування гендерної рівності та повного розширення прав і можливостей жінок, особливо на національному рівні. І надалі актуальними залишаються: зміцнення національних механізмів забезпечення гендерної рівності, у тому числі шляхом посилення інституційного потенціалу, покращення комунікації з неурядовими суб'єктами та забезпечення отримання ними необхідних фінансових ресурсів, а також надання їм можливостей здійснення гендерної експертизи та повноважень щодо прийняття рішень для забезпечення ефективної роботи; можливість створення та впровадження системи моніторингу для відстеження та підзвітності фінансування, що виділяється на просування гендерної рівності з усіх джерел (державних, приватних, внутрішніх, міжнародних). Ці зусилля можуть підвищити загальний рівень інвестицій у просуванні гендерної рівності, а також покращити співставність інформації та можливість оцінити, наскільки певні види витрат у всіх секторах економіки є гендерно-орієнтованими (наприклад, шляхом збору відповідної та необхідної інформації в визначеному місці).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unic/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
3. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
4. Резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/en/ga/documents/gares.shtml>.
5. Конвенція про політичні права жінок. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_156.
6. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. URL: https://www.kdu.edu.ua/Documents/convention_OON_disc_woman.pdf.

7. Коломієць Ю.М. Права жінок як об'єкт міжнародного захисту. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/45.pdf.
8. Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в Україні через ефективну співпрацю в цілях розвитку та фінансування URL: <https://ukraine.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA.Attachments/Publications/2021/4/Advancing%20gender%20equality%20and%20womens%20empowerment%20in%20Ukraine%20UKR.pdf>.
9. План дій Третьої міжнародної конференції з фінансування розвитку (Addis Ababa Action Agenda). Постанова, прийнята Генеральною Асамблеєю 27 липня 2015 р. (A/RES/69/313), URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_69_313.pdf.
10. Пекінська декларація та Платформа дій. URL: https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf.
11. Committee on the Elimination of Discrimination against Women (Date received: 6 August 2015), Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention. Eighth periodic report of States parties due in 2014, Ukraine, (CEDAW/C/UKR/8). URL: <https://undocs.org/CEDAW/C/UKR/8>.
12. Камінська Н.В., Чернявський С.С., Перунова О.С. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності [Текст]: лекція. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 23 с.
13. Стратегічний план на 2008–2011 роки: прискорення прогресу в здійсненні Програми дій МКНР та зміцнення національної відповідальності в цій галузі. URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/442/69/PDF/N0744269.pdf>.
14. Пан Гі Мун: мета ООН досягти гендерної рівності до 2030 року. URL: <https://www.unian.ua/world/1158477-pan-gi-mun-meta-oon-dosyagti-gendernoji-rivnosti-do-2030-roku.html>.
15. UNESCO, Measuring Gender Equality in Science and Engineering: the SAGA Toolkit, SAGA Working Paper 2. Paris, 2017. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0025/002597/259766e.pdf>.
16. Гендерна рівність у контексті діяльності міжнародної організації праці URL: <https://jurfem.com.ua/henderna-rivnist-mor/>.